Hollandsch Zuid-Afrika.

ADRES VOOR REDACTIE:

AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING).

ADRES VOOR ADMINISTRATIE:

J. H. DE BUSSY, ROKIN 60, AMSTERDAM.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCHE ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

HET DOEL DER NEDERLANDSCHE ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De *Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1°. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2°. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

LEDEN EN DONATEURS.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art. 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

TRANSVAALSCHE PENSIOENEN.

De commissie voor het nagaan der aanvragen van oud-ambtenaren der voormalige Z. A. Republiek om pensioen of gratificatie, is ontbonden. Alle verzoeken om informatie in verband met de Transvaalsche pensioen-wet moeten thans worden gezonden aan den *Secretaris der Schatkist, bus 433, Pretoria.*

In het geheel zijn 5,124 aanzoeken behandeld. In 391 gevallen werd pensioen toegestaan tot een gezamenlijk bedrag van £ 21,835 per jaar. Toegekend werden verder 2,877 gratificaties, tot een totaal bedrag van £ 244,288. 1,856 aanvragen werden afgewezen. Een klein getal aanvragen moet nog door het Departement van den Thesaurier-Generaal worden behandeld.

EEN AFRIKANER OVER DEN UITSLAG DER ENGELSCHE VERKIEZINGEN.

De bekende medewerker van de Bloemfonteinsche *Vriend des Volks*, Dr. O'Kulis (schrijver van *Die Eselskakebeen*), zegt het volgende over den uitslag der verkiezingen in Engeland:

„Die Liberale (lieve goeie mense) is die grootste naturellevriende. Nou, dit neem ik hulle nie kwalik nie, want ik is geen vijand van die naturel (gekleurde inboorling) nie. Mij volk (gekleurde bedienden) behandel ik als Kristen altijd goed. Maar hulle is van die onverstandige soort wat van die vroegste jare af gemeen het, hulle verstaan die kwessie beter als die Afrikaners. Hoe goed ons dit ook al meen en aanleh met die vraagstuk, onse Liberale vriende sal altijd groter ore heh vir Schreiner, Drew en Co. (Zuid-Afrikaansche negrophielen), als vir Afrikaner staatsmanne. Hulle sal ons gedurig in die wiele rij. Ten tweede kom daarbij, dat ons nou aan die Liberale 'n verpligting het. Hulle het ons aan selfstandige regering gehelp. Daarvoor is ons dankbaar en ons geef hulle krediet vir reg en eerlikheid. Maar als hulle nou op 'n goeie dag onse dankbaarheid sou wil geniet in dade van landsbestuur, wat wel naar hulle, maar nie naar onse sin is nie, hoe dan? — Dus, wat mij betref, dit is vir mij solang als dit breed is, wat hulle in Engeland uitvoer. Ik denk, dit sou darrem (daarom = niettemin) goed wees vir die Afrikaners, als Milner Koloniale Sekretaris wordt. Hij sal en kan sij neus nie uit onse sake hou nie. Hij is die man om ons kwaad te maak. En die geschiedenis leer ons, dat die Afrikaner, als 'n kind, net dan tot sterke bewijs van krag en selfstandigheid beweeg worde, als hij kwaad gemaak worde. Dit sal ons na mekaar toe jaag en aan mekaar laat vas hou. Geen man het meer gedaan vir die konsolidasie van die Afrikaner volk als Milner en sij lieve vrinde nie. En ik seh: liewer 'n klein basie als 'n groot hotnot (hottentot)."

Of het onder de huidige omstandigheden goed zou zijn, den Duivel der tweedracht met den Belsebub van Britsche inmenging uit-te-drijven, laten wij liever ter beslissing van Afrikaners zelf over. Toch blijkt duidelijk uit bovenstaand citaat, dat zelfbewuste Afrikaners voor de ontwikkeling van hun volk al even weinig vertrouwen stellen in de hulp der Liberale partij in Engeland als in de bemoeizucht der Unionisten en dat zij begeerig zijn, hun eigen heil naar hun eigen inzichten uit-te-werken.

DE LAATSTEN DER KOELIES.

Maandag, 28 Februari, liepen de laatste arbeidscontracten met Chineesche koelies aan den Witwatersrand af en op dien dag is de laatste bezending Chineezen naar hun land teruggezonden.

Het was in 1904 en 1905, dat lord Milner de verrassende ontdekking deed, dat er geen kafferwerkkrachten voor de Zuid-Afrikaansche mijnen meer te krijgen waren, en voorstelde, de mijn-eigenaars te voorzien van goedkoope Chineesche werkkrachten. Niet alleen in Zuid-Afrika ontmoette deze politiek tegenkanting, ook in Engeland verhieven zich vele stemmen tegen den invoer van koelies uit China in Transvaal. Het verzet van Zuid-Afrika deerde lord Milner niet; dat uit Engeland liet hem vrijwel koud, want de Unionistische regeering stond toen nog op het toppunt van haar macht en minister Lyttelton was het met Milner's staatkunde volkomen eens. Voor den schijn echter voerde hij argumenten aan. Behalve de bewering,

dat geen kaffers meer te krijgen waren, deed hij gelden, dat het gebruik van blanke werkkrachten voor het oogenblik economisch onmogelijk was, dat de handel stil stond en de ondernemingsgeest was lamgeslagen door gebrek aan werkkracht, dat slechts een onbeteekenende minderheid tegen den invoer van Chineesche koelies pleitte en ten slotte, dat in drie jaar tijds voldoende blanke arbeiders naar Transvaal zouden zijn geëmigreerd om het tekort aan werkkrachten aan te vullen. De feiten hebben lord Milner ook in dit opzicht in het ongelijk gesteld. In Januari 1907 was het aantal Chineesche koelies het grootst; er werkten toen 53,895 in de goudmijnen, tegenover 17,198 blanken. In het begin van dit jaar werkten er 23,077 blanken en waren de koelies verdwenen. In Mei 1909 arbeidden in de mijnen 70,608 kaffers, in het eind van December 1909 waren er 183,256.

In 1907 kreeg Transvaal zelfbestuur. De partij van Het Volk kreeg een meerderheid in het parlement en generaal Botha aanvaardde de regeering. Een zijner eerste daden was, te besluiten, de koelies naar huis te zenden, zoodra hun contracten waren afgeloopen. Lord Milner en zijn vrienden hielden niet op, den ondergang van de goudindustrie te voorspellen, maar zelfs de goudmijneigenaars steunden eindelijk Botha's politiek en thans bloeit de mijnindustrie krachtiger dan te voren, doordat de productiekosten belangrijk zijn verminderd. In 1899 bracht een ton gouderts van een der goudmijnen gemiddeld 42 sh. 4 d. goud op; in 1909 daalde deze opbrengst met een derde van dit bedrag, maar de uitgekeerde dividenden stegen, want in de beste en voornaamste mijnen waren de arbeidskosten even sterk of nog sterker gedaald.

PENSIOENEN EN GRATIFICATIES VOOR OUD-AMBTENAREN VAN DEN ORANJE-VRIJSTAAT.

De Minister van Buitenlandsche Zaken vestigt de aandacht van belanghebbenden op de hieronder afgedrukte artt. 1, 2, 3, 4, 5, 6 en 22 der onlangs in den Oranje-Vrijstaat in werking getreden pensioenen-wijzigingswet 1909 (wet No. 39 van 1909), regelende o. a. de verleening van pensioenen en gratificaties aan zekere oud-ambtenaren van den Oranje-Vrijstaat.

Personen, die meenen, ingevolge de bepalingen van bovengenoemde wet, aanspraak te kunnen maken op een pensioen of een gratificatie, moeten hun verzoekschriften zoo spoedig mogelijk inzenden aan den heer R. Thomline, te Bloemfontein, secretaris van de in art. 22 der wet bedoelde pensioen-commissie.

De Consul-Generaal der Nederlanden te Pretoria heeft zich bereid verklaard om desgewenscht voor de inzending van bedoelde verzoekschriften aan den heer Thomline zorg te dragen.

In deze verzoekschriften moeten de naam en voornamen van belanghebbende, de door hem bekleede betrekking en de datum van zijn eerste aanstelling onder de Regeering van den gewezen Oranje-Vrijstaat worden medegedeeld, zoo mogelijk onder overlegging van het bewijs zijner eerste aanstelling.

De artt. 1, 2, 3, 4, 5, 6 en 22 der pensioenen-wijzigingswet 1909 van den Oranje-Vrijstaat luiden als volgt (vereenvoudigde spelling): —

Pensioenen.

1. Een ieder, die op de elfde dag van Oktober 1909 een pensioendragende betrekking in de Oranje-Vrijstaat bekleedde en die, zo hij gediend hadde tot de een-en-dertigste Mei 1902, een doorlopende dienst van tien jaren voor pensioen-doeleinden volbracht zou hebben, hem bij aftreding, toen of na vijftienjarige dienst, wegens aanhoudende ziekte of om andere redenen, opgenoemd in desbetreffende wetten van genoemde staat, aanspraak gevende op pensioen, is bij invoering van deze wet gerechtigd tot pensioen.

2. De berekening en uitkering van 't pensioen geschiedt, voor zoveel aangaat de lengte van diensttijd, op de wijze, omschreven in bedoelde wetten, alsof dezelve nog van kracht waren, en zulks niettegenstaande dat de ambtenaar de ouderdom niet volbracht heeft, bij dezelve vereist voor op-pensioenstelling bij vrijwillige ontslagneming.

De dienst van de ambtenaar wordt voor pensioen-doeleinden geacht tot de een-en-dertigste Mei 1902 te hebben geduurd, niettegenstaande dat hij na de elfde Oktober 1899 in de krijgsdienst trad van de staat of om andere redenen zijn pensioendragende betrekking niet bleef waarnemen, en te hebben aangevangen op de dag, waarop hij voor 't eerst een bezoldiging genoot in een ingevolge voormelde wetten pensioendragende betrekking van vaste aard: — met dien verstande altijd, dat ieder zodanig ambtenaar, met uitzondering van een rechter, die op genoemde 31ste dag van Mei 1902 wel tien, doch geen vijftien jaren pensioendragende dienst volbracht zou hebben, geacht wordt, aanspraak te hebben op een pensioen, berekend volgens de lengte van diensttijd op dezelfde wijze als in sub-sektie (b) van sektie vier van de Pensioenen-Ordonnantie van 1904 voorzien is.

Spoorwegbeambten.

3. (1). De spoorwegbeambte, die uit een pensioendragende betrekking in een van de kolonies of staten van Zuid-Afrika in de spoorwegdienst van de Oranje-Vrijstaat overgeplaatst en daarin pensioengerechtigd werd, is bevoegd, zo hij tot de elfde Oktober 1899 in betrekking bleef, zijn dienst in eerstbedoelde kolonie of staat als pensioendragende dienst in rekening te brengen, zullende dezelve geacht worden tot de een-en-dertigste Mei 1902 te hebben geduurd.

(2). Zodanig spoorwegbeambte is gerechtigd tot het genot, ten laste van 's lands schatkist, van 't volle pensioen (dat ter zake van zijn gezamenlike pensioendragende dienst volgens voorgaande berekening verschuldigd zou zijn), ingeval de regering van eerstbedoelde kolonie of staat geen evenredig aandeel bijdraagt tot het pensioen, berekend als voorschreven.

4. Ieder beambte, die uit een betrekking in de spoorwegdienst van de Oranje-Vrijstaat, waarin hij aanspraak op pensioen verkreeg, overgeplaatst werd in een pensioendragende betrekking in de Staatsdienst van voormelde staat of omgekeerd, is gerechtigd, voor het genot van pensioen onder deze wet zijn gezamenlike dienst in beide betrekkingen in rekening te brengen.

Gratificaties.

5. Ieder ambtenaar, die op de elfde Oktober 1899 een pensioendragende betrekking in dienst van de Oranje-Vrijstaat bekleedde en op de een-en-dertigste Mei 1902 een doorlopende pensioendragende dienst van zo al geen tien jaren, doch minstens drie jaren volbracht heeft, ontvangt een gratifikatie.

De gratifikatie bedraagt een twaalfde deel van de gemiddelde jaarwedde, door hem genoten over zijn laatste drie dienstjaren voor ieder volbracht jaar van zijn doorlopende dienst, zullende dezelve geacht worden tot de een-en dertigste Mei 1902 te hebben geduurd.

6. Sektie twintig tot en met sektie drie-en-twintig van de „Pensioenen Ordonnantie 1904" zijn toepasselik op alle pensioenen, verleend ingevolge de voorgaande sekties.

22. De Goeverneur in-Rade stelt Kommissarissen aan, die een staat opmaken van de pensioendragende diensttijd van alle ambtenaren in de staatsdienst van deze Kolonie of van de Oranje-Vrijstaat, welke ingevolge de Pensioenwetten van deze Kolonie aanspraak hebben op pensioenen of gratifikaties.

Deze staat strekt na goedkeuring door de Goeverneur in-Rade tot prima facie bewijs van de pensioendragende diensttijd van zodanige ambtenaren tot op de datum van voltooiing ervan.

(Stct.)

HANDEL EN NIJVERHEID.

Eieren. Transvaal voerde in 1909 voor een bedrag van £ 31,186 aan eieren in. In 1908 was dit cijfer £ 30,248.

Op één dag werd aan de markt te Johannesburg door in het district wonende boeren niet minder dan 6,000 lbs. (Eng.) boter aangebracht, verkocht tegen 35 à 60 cents per lb.!

Zuid-Afrika gaat vooruit, daaraan is niet te twijfelen, en vooral de landbouw, het voornaamste bolwerk van de nationale welvaart, gaat met stoom naar voren, zegt *De Transvaler.*

Belanghebbenden bij den invoer van Zuid-Afrikaansche maïs en bij den export naar Pretoria van sigaren kunnen inzage nemen van adreslijsten aan de afd. Handel van het Ministerie van Waterstaat, enz.

Wijn. Gedurende 1909 werd voor het luttele bedrag van £ 9,229 aan Kaapschen wijn door de Kaap-kolonie uitgevoerd. *In*gevoerd werd, aan wijn, voor een bedrag van £ 23,249 (in 1908 £ 18,719).

Met den aanleg van de nieuwe spoorweglijn van Keetmanshoop naar Windhoek en van Haribib naar Windhoek, in Duitsch Zuid-West Afrika, zal spoedig een begin worden gemaakt. De kosten van dit werk zijn geraamd op dertig millioen gulden.

Van Moodies, nabij Barberton, in Transvaal, zijn 65 kistjes mangos, een geurige (oorspronkelijk O.-I.) vrucht, naar Londen gezonden. In Transvaal ziet men met belangstelling uit naar het resultaat van deze zending, daar in het Barberton-district de cultuur van dit ooft groot succes heeft.

Natal's financiën. Als gevolg van den zeer bevredigenden toestand der schatkist (de inkomsten overtreffen aanmerkelijk de raming van de jongste begrooting) heeft het Natalsche ministerie besloten, de het vorige jaar door het Parlement aangenomen belasting op grondeigendom niet in-te-vorderen.

Natalsch fruit.

Aangezien de uitvoer van fruit, onder contrôle van de Natalsche Regeering, niet aan de verwachtingen heeft beantwoord, heeft deze een commissie van kooplieden benoemd, welke belast is met het zoeken van geschikte markten en het vinden van een goede methode van verpakking, enz.

Gepatenteerde Geneesmiddelen.

Door de Kaapsche Regeering is een kennisgeving uitgevaardigd ten aanzien van de heffing eener zegelbelasting op gepatenteerde geneesmiddelen. Van de betaling dezer belasting zijn echter een aantal Nederlandsche geneesmiddelen vrijgesteld. Nadere inlichtingen zijn te bekomen aan het Departement van Handel.

Melk en boter. Transvaal besteedde in 1908 £ 130,264 voor den invoer van verduurzaamde melk. In 1909 was dit bedrag weer ruim £ 15,000 hooger (£ 145,806). De invoer van boter was echter van £ 170,343 in 1908 tot £ 97,067 in 1909 teruggegaan. Ook de invoer van margarine, koek en beschuit verminderde.

2800 winkeliers hebben aanvraag gedaan bij de betrokken Transvaalsche Regeerings-commissie om verlof te erlangen voor het openen van kaffer-winkels op de Transvaalsche goudvelden. De wet laat niet meer dan een dertigtal van zulke winkels toe. *De Volkstem* stelt voor, de exploitatie van zulke inrichtingen te verleenen bij inschrijving, en meent, dat de staatskas minstens £ 30,000 per jaar daarmee zal kunnen verdienen!

De Transvaalsche Regeering heeft bekend gemaakt, dat zij bereid is aanbiedingen te ontvangen van industriëelen voor de oprichting van een ijzergieterij. Wien verlof voor de oprichting van zulk een fabriek wordt verleend, zal verplicht zijn, zijn inrichting beschikbaar te stellen voor proefnemingen met het smelten van Transvaalsch ijzererts, doch tevens het monopolie ontvangen voor het opkoopen van al het oude ijzer en staal, sedert jaren door het spoorweg-departement verzameld.

Kaapsche olijf-olie.

De door de Gebr. Minnaar te De Paarl, K.K., gestichte olijfolie-industrie schijnt veel te beloven. Een tentoonstelling van door deze firma geteelde vruchten, door haar bereide olie en geconserveerde olijven trok op de Kaapsche landbouw-tentoonstelling zeer de aandacht. Een groote kost-inrichting te Durban wilde de firma haar geheelen voorraad afkoopen, doch deze weigerde, daar ze haar producten voorloopig wenschte aan-te-wenden voor reclame. Als Hollandsche firma's eens bezield waren met denzelfden geest en hetzelfde vertrouwen, als deze Afrikaners leidt bij hun commerciëele handelingen, zou de statistiek der Nederlandsch-Afrikaansche handelsbetrekkingen zeker spoedig een geheel ander beeld vertoonen dan nu het geval is!

Gezonde politiek. De bewoners van Lüderitzbucht, het centrum van de Duitsch Zuid-West-Afrikaansche diamantvelden, hadden bij den Duitschen Kolonialen minister, den heer Dernburg, geprotesteerd tegen diens financiëele politiek. De heer Dernburg heeft geantwoord, dat hij de belangen van de 240 inwoners van Lüderitzbucht, die geïnteresseerd zijn bij de diamantdelverij, niet van gelijke beteekenis acht met de bevordering van de kolonie, die bovendien verantwoordelijk is voor de terugbetaling van de enorme sommen, die de Duitsche Regeering aan het land heeft ten koste gelegd. Met het geld, dat uit den diamant-uitvoer belasting wordt overgehouden, zullen spoorwegen worden gebouwd, waardoor voor lange jaren werk aan honderden blanken wordt verschaft.

Britsch Oost-Afrika.

Bij verordening van 10 Januari j.l. zijn de invoerrechten in Britsch Oost-Afrika gewijzigd. O.m. is het invoerrecht op gedistilleerd verhoogd van *f* 1.60 tot *f* 4. per gallon (= 4.54 L.) van 50° volgens den alcoholmeter van Gay-Lussac bij een temperatuur van 15° C. Het algemeen tarief van 10 pCt. der waarde, hetwelk wordt geheven van alle andere artikelen, welke aan invoerrecht onderworpen zijn, is onveranderd gebleven; de lijst van artikelen, die vrij kunnen worden ingevoerd, is evenwel belangrijk uitgebreid. Op deze lijst komen o. m. voor: gebruikte rijwielen en naaimachines, fokpaarden en fokrunderen, schapen, materialen voor den bouw van wegen en spoorwegen, boomen, planten en zaden voor aanplant, kolen, etsen, schilderijen, landbouwwerktuigen en machinerieën, meststoffen, insectenpoeder, drukwerk en drijfriemen.

Zuid-Afrikaansche maïs-uitvoer.

De heer Gideon Joubert, Transvaalsch Regeeringsstatisticus, heeft de volgende cijfers gepubliceerd over den Zuid-Afrikaanschen maïs-uitvoer: —

Uit Transvaal zijn verzonden van 1 Jan. tot 30 Nov. 1909 over-zee: 176,108 zakken maïs, waarvan ruim 104,000 zakken *via* Durban, 46,773 zakken *via* Kaapstad, 18,328 zakken *via* Oost Londen en 6,901 *via* Port-Elisabeth.

Uit den Vrijstaat werden in hetzelfde tijdsverloop gezonden 854,300 zakken, waarvan 526,875 zakken *via* Durban.

De Kaap-kolonie voerde uit 148,993 zakken, alles *via* Oost-Londen.

Basoetoland exporteerde 60,951 zakken, waarvan 55,000 *via* Kaapstad.

Natal exporteerde 266,119 zakken.

Over de elf eerste maanden van 1909 heeft dus Britsch Zuid-Afrika (zonder Rhodesia) ruim $1^1/_2$ millioen zak maïs over zee uitgevoerd, waarvan meer dan de helft uit den Vrijstaat afkomstig was.

Het Zuid-Afrikaansche stoomvaart-kartel.

In verband met de onlangs te Bloemfontein gehouden conferentie ter bespreking van de moeilijkheden in verband met den uitvoer van maïs, die door de hooge vrachtprijzen der gekarteleerde stoomvaart-maatschappijen ten zeerste wordt geschaad, schreef *De Volksstem*: —

„De stoomvaart-ring heeft Zuid-Afrika nu omtrent lang genoeg gedragoneerd; en wanneer blijken mocht, dat men liever zand als ballast inneemt op de terugreis, dan ons graan tegen 11 sh. 6 d. de ton te vervoeren, dan achten we de tijd aangebroken om aan de betrokken maatschappijen eens duidelijk te kennen te geven, dat Zuid-Afrika niet langer van dergelijke methoden gediend is, en dat, wanneer men weigert 't land 'n beetje te helpen — waaruit dezelfde stoomvaartmaatschappijen schatten vergaderd hebben en meer dan een hunner aandeelhouders tot miljoenair verrijkt is — men andere maatregelen zal weten te treffen. En die maatregelen kunnen dan van dien aard zijn, dat zoowel de handel als de passagiersdienst en het zeepost-vervoer er door gebaat worden alsook onze graanuitvoer".

De Volksstem wil n.l. met alle macht de oprichting bevorderen van een stoomvaart-maatschappij, die beter zich zal aanpassen aan de nationale ontwikkeling van Zuid-Afrika dan de firma's der „Conferentie-lijn".

Zou hier niet een gelegenheid zijn tot samenwerking tusschen Nederlandsche en Zuid-Afrikaansche kapitalisten en de Zuid-Afrikaansche Regeering voor de oprichting van een onafhankelijke, buiten Engelsche contrôle staande stoomvaart-maatschappij?

Zuid-Afrika's vooruitgang.

Het Zuid-Afrikaansch Statistisch Bureau te Kaapstad heeft een overzicht gepubliceerd van den in- en uitvoer van Zuid-Afrika over het jaar 1909. Wij nemen hieruit het een en ander over en plaatsen, ten einde vergelijking gemakkelijker te maken, de cijfers voor 1908 tusschen haakjes achter de cijfers voor 1909. Buiten beschouwing laten we de waarde van goederen, ingevoerd voor de Gouvernementen van Zuid-Afrika, benevens het ingevoerde geld.

De *Invoer* had een waarde van £ 27,183,853 (£ 24,438,266). Hiervan werd aangevoerd per pakketpost, *via* Kaapstad, voor een waarde van £ 571,015 (£ 564,405). De invoer over de Kaapsche en Natalsche havens bedroeg £ 21,373,844 (£ 19,796,831) en die over Portugeesche havens £ 5,810,009 (£ 4,641,435). De havens afzonderlijk beschouwd, is er vooruitgang te constateeren voor Kaapstad, Port-Elisabeth, Oost-Londen en Mossel-baai, ook Durban, doch vooral Lourenço Marques. Van uit het Vereenigd Koninkrijk werden ingevoerd (hierbij is inbegrepen de waarde van goederen uit andere landen, doch in Engelsche havens overgeladen) voor een waarde van £ 15,802,882 (£ 13,741,295) of 58.2 pCt. (56.2 pCt.) van het totaal; £ 3,345,008 (£ 3,417,945) uit andere Britsche bezittingen of 12.3 pCt. (14 pCt.) en uit vreemde landen £ 8,035.963 (£ 7,279.026) of 29.5 pCt. (29.8 pCt.). De invoer verplaatst zich in het algemeen steeds meer naar Lourenço Marques en Durban.

De *Uitvoer* (buiten beschouwing gelaten hetgeen werd ingevoerd, om later weer te worden uitgevoerd) had een waarde van £ 50,532,427 (45.209.537), waarvan het aandeel van Transvaal alleen ongeveer £ 33,500,000 (£ 32,500,000) bedraagt. Van deze bedragen de waarde der mineralen en diamanten aftrekkend, komen we tot een totaal van £ 10,769.743 (£ 8,234,245) aan Zuid-Afrikaansche producten, een vooruitgang dus, op het vorige jaar, met £ 2,535,498. Transvaalsche wol is verantwoordelijk voor een bedrag van £ 963,115 en mohair £ 151,542; Vrijstaatsche wol £ 989,000 (£ 713,000). Als havens van uitvoer staan Port-Elisabeth en Durban vooraan; Lourenço Marques is in deze de laatste in de rij van Zuid-Afrikaansche havens en blijft blijkbaar steeds meer ten achteren bij de andere havens.

Het aantal stemgerechtigden te Bloemfontein is in de afgeloopen twee jaren met bijna 200 afgenomen.

De goud-opbrengst van Rhodesia was in 1909, met een totaal waarde van £ 2,623,785, £ 100,000 hooger dan in 1908.

Te Pretoria gaat men den Unie-dag (31 Mei) vieren door het geven van een kinderfeest, het ontsteken van groote vuren op de omliggende heuvels en het afsteken van vuurwerk.

De kosten, verbonden aan het bestrijden van den smokkelhandel in diamanten, bedroegen over het jaar 1909 voor de Regeering van Duitsch Zuid-West-Afrika niet minder dan 480,000 gulden.

De Vrijstaatsche Regeering heeft een bedrag van £ 50.000 gereserveerd om uit de rente daarop (ongeveer £ 3,000 per jaar) toelagen te verstrekken aan weduwen en weezen van in den Oorlog gesneuvelde burgers.

Te Lourenço Marques zullen groote verbeteringen worden aangebracht op het strand, met het doel, deze stad aantrekkelijk te maken voor bezoekers. Er zullen zwembaden, publieke vermakelijkheden, restaurants, enz. worden opgericht.

Chineezen. Het totale aantal der Chineezen, die voor de Witwatersrand-goudmijnen werden ingevoerd, was 63,452. Op 31 Dec. j.l. was dit getal ingekrompen tot 1,910. Verwacht werd, dat met 1 Maart j.l. de laatste Chineesche mijn-koelie Transvaal zou hebben verlaten.

In 1891 waren in de Kaapkolonie slechts 1,453 Aziaten. In 1904 was dit aantal tot 10,934 aangegroeid. Het juiste getal op dit oogenblik is niet aan-te-geven, doch, als de aanwas met dezelfde vaart is blijven aanhouden, dan telt de Kaapkolonie thans minstens 25,000 Aziatische bewoners (Chineezen, Indiërs, Arabieren, enz.).

Gezond Zuid-Afrika. Over het jaar 1909 was het sterftecijfer te Harrismith, een groot dorp in het Noord-Oosten van den Vrijstaat, 5.2 per 1000, het laagste cijfer, ooit in dit dorp geregistreerd. Ook de best van sanitaire inrichtingen voorziene steden van Europa zullen in deze haar kleine Zuid-Afrikaansche zuster benijden.

In December 1909 vonden, volgens ambtelijke opgaven, bij den mijn-arbeid in Transvaal 179 ongevallen plaats, veroorzakende den dood van 8 blanken, 58 kleurlingen en 1 Chinees, terwijl 56 blanken, 107 kleurlingen en 2 Chineezen werden gewond. Dit op een totaal van 24,816 blanken, 193,626 kleurlingen en 2,038 Chineezen, door de mijn-industrie in dienst genomen.

Mieren. De Qué-qué-corresponent van de *Rhodesia Herald* vermeldt, dat in Januari twee goederentreinen daar in de buurt meer dan vier uren werden opgehouden door... zwarte mieren! Milliarden van deze kleine insecten waren aan het trekken. De trek ging op verscheidene plaatsen over de spoorlijn. Toen de trein deze plaatsen bereikte, draaiden de wielen zonder dat ze een pas vooruit konden komen.

TAAL- EN STAMVERWANTE BELANGEN.

In den loop van dit jaar zal een boek verschijnen, versierd met vele illustraties, over den trek in 1874—'81 van een aantal Transvaalsche Boeren naar Portugeesch Oost-Afrika. Het werk zal worden opgedragen aan Gen. Louis Botha.

Nederlandsche Vereeniging te Johannesburg

Het Bestuur van de Nederlandsche Vereeniging te Johannesburg is voor het jaar 1910 samengesteld als volgt: de HH. M. C. A. Meischke, Voorzitter; M. W. R. Lubbers, Vice-Voorzitter; A. J. van Ginkel, Secretaris, postbus 1741; C. A. Breyer, Penningmeester; J. Groeneboom, Bibliothecaris; Ds. L. E. Brandt, L. Beerstecher, H. Oosterbroek, H. I. K. Th. Roorda, J. B. Schoenzetter en A. I. W. Visee Sr., Bestuursleden.

Onze Jan-prijzen.

Het hoofdbestuur van den Z.-A. Taalbond heeft op een vergadering te Kaapstad twee belangrijke besluiten genomen. Het eerste is, om in verband met de jaarlijksche Taalbond-examens een specialen prijs aan te bieden in ieder der vier afdeelingen: Hoogste, Hoogere en Lagere afdeeling en Z.-A. Geschiedenis, en deze prijzen te noemen de „Onze Jan-prijzen", ter eere van wijlen den heer J. H. Hofmeyr. Het tweede besluit strekte om uit de kas van den Taalbond £ 10 bij-te-dragen voor het Hofmeyr-gedenkteeken-fonds. Dit fonds beschikt reeds over een bedrag van £ 800.

Op 5 Februari j.l. is te Pretoria het eerste nummer verschenen van *De Standaard*, een weekblad „voor de Unie van Zuid-Afrika". In een voorloopige aankondiging werd medegedeeld, dat de politiek van het nieuwe blad zou zijn de toepassing van commerciëele bestuurs-beginselen in het gansche Staats-bestuur, en niet in enkele onderdeelen alleen. — Dit wijst er wel eenigszins op, dat we hier te doen hebben met een nieuwe poging van Engelsche zijde om het Hollandsch-sprekende publiek ten gunste van de progressieve staatkunde (d. w. z. de politiek van de niet-Afrikaansche uitbuiters van Zuid-Afrika) te beïnvloeden.

Een staaltje van Hottentotsch Hollandsch.

Oud-President Reitz verhaalt de volgende anecdote uit den tijd, toen hij rechter was in den Oranje-Vrijstaat en te Boshof, een dorp in het Noord-Westen, vertoefde, om recht te spreken. Daar diende een zaak tegen een Hottentot, die beschuldigd stond van diefstal van schapen. „Nadat de jury hem schuldig verklaard had, vroeg ik hem naar gewoonte, of hij iets te zeggen had, of redenen op te geven, waarom geen vonnis tegen hem geveld zou worden. De Hottentot antwoordde: „Meneer, toe ik mij kom krij, toe loop ik pad-langs, en toe ik mij weer kom krij, toe loop daar 'n trop skape, en toe ik mij weer kom krij, toe jâ ik partij van die skape voor mij uit, en toe ik mij weer kom krij, toe het hul mij kom vang." — Toen hij klaar was, zeide de rechter: „Wel, als jij jou weer kom krij, dan zit jij in die tronk (gevangenis) met 18 maande harde pad (dwangarbeid)".

Zuid-Afrikaansch Museum.

In het voor de rechtbank te Dordrecht dienende geding over het eigendomsrecht van een aantal in het Zuid-Afrikaansch museum bewaarde voorwerpen, opgeëischt door een aantal Boeren „voormannen" voor het Zuid-Afrikaansche publiek, heeft vorige maand de procureur van eischers op den contra-eisch van gedaagde, den heer Hidde Nijland, geantwoord, dat, alvorens met de zaak verder zou worden gegaan, een zekerheid van ƒ 120,000 zou worden gesteld voor mogelijke gerechtskosten enz., aangezien eischers vreemdelingen zijn. Eischers verklaren zich bereid tot het stellen van zekerheid tot een bedrag van ƒ 1000, of zooveel minder, als de rechtbank in goede justitie zal vermeenen, kosten rechtens. Op verzoek van verwerende partij werd 14 dagen uitstel verleend voor het dienen van repliek. Op deze wijze sleept zich onderhavige zaak reeds een paar maanden voort. Hoe lang nog?

Hollandsch in het Natalsche Parlement.

Bij het behandelen van een voor de landbouwers belangrijke wet in het Natalsche Parlement, begon een der Afrikaner leden, de heer Rabe, zijn rede in het Hollandsch. Hij werd door den voorzitter onmiddellijk tot de orde geroepen. De heer Johnson, een ander Afrikaner lid, wees er op, dat het gebruik van de Hollandsche taal volgens een besluit van 1895 kon worden toegelaten. Daartegen bracht een Engelsch lid, de heer Smythe, in, dat dan in dit geval de rapporteur van het Parlement (zittend in comité-generaal) geen aanteekeningen kon maken voor het in 't Engelsch gepubliceerde officiëele verslag (Hansard). Daarop zette de heer Rabe in 't Engelsch zijn rede voort, er evenwel op wijzend, dat des voorzitters houding in strijd was met de bepalingen van de Unie-grondwet. — 't Is te hopen, dat de weinige Afrikaner leden in het Natalsche Parlement met kracht de toepassing in de praktijk van hunne rechten zullen opvorderen.

Alphabetische lijst van in het Afrikaansch meest voorkomende afwijkingen van het Nederlandsch.

A'end, aand — avend, avond.

almal, alger — allen.

an — aan.

Baing, in de Kaap-kolonie gebruikelijke vorm voor **baia**, baje, enz. = veel, zeer. De Portugeesch-Maleische oorsprong van dit woord is duidelijk.

barbaar, bij voorkeur gebruikt van kaffers.

Ch, dikwijls geschreven als **g** (zie aldaar).

D, op 't eind van een woord, valt veelal weg; steeds in veel voorkomende woorden.

die, ook voor het bepalend lidwoord voor alle geslachten, enk. en m.v. Anderen onderscheiden tusschen *di* (lidw.) en *die* (voorn. w.)

dis, d'is — dit is, het is.

dit, voor het pers. v. n. w. het.

drâ, gedrâ — dragen, gedragen.

G wordt scherp uitgesproken. In sommige deelen van Transvaal echter (vóór aan een woord) zeer zacht en eenigszins een *j*-klank aannemend. Tusschen twee klinkers wordt de **g** dikwijls verzwegen: *tegen, regen* wordt *te'en, re'en* en bijna uitgesproken als *teen, reen*; *hagel* wordt *ha'el*, (bijna *haal*); *kogel, ko'el* (soms = *koel*); *wage(n)* wordt *wa'e(n)* en verder nog afgeslepen tot *wâ*, zooals *zeggen — zê, leggen* (liggen) — *lê, dragen — drâ, spiegel — spiel*, enz.

genitief (de) wordt in de spreektaal steeds, in de schrijftaal doorgaans omschreven, met het bezitt. v. n. w. zijn, geschreven z'n, se (toonloos) b.v. Piet se tante, zelfs: ma se boek.

Hê, zie **het**.

het, eenige vorm voor alle getallen en personen, tegenw. tijd, en infinitief van het werkwoord hebben.

hul, hulle, persoonlijk en bezittelijk v. n. w., 3e persoon meervoud.

hom — hem.

Is, eenige vorm voor alle getallen en personen, tegenw. tijd, van het werkwoord zijn.

Je, als verkleiningsuitgang dikwijls (vooral in de Kaapkolonie) **jie** uitgesproken en geschreven.

julle, pers. en bezitt. v. n. w. 2 pers. meerv.

Klip — (natuur)steen, rots.
Lê — liggen, leggen (infinitief, enz.) Zie **G.**
Mekaar — elkaar.
morre, môre — morgen.
mij, zie **N.**
N als buigingsuitgang en verder als slot-medeklinker van toonlooze (soms ook betoonde) uitgangen vervalt.
ne's — net als.
nie — niet. In het gezegde in de ontkennende wijs verdubbeld: ik het nie gesien nie.
Ons — wij.
ou — oud. Voor, en vastgekoppeld aan, een woord, dikwijls als aanduiding van hartelijke gemeenzaamheid of aanhankelijkheid.
plaas — mv. plase; plaats = hoeve. De **t** vóór de **s** is weggevallen; *plaas* staat ook voor: *in plaats van.*
pêrd — paard; mv. dikwijls pêrre.
S — de Nederlandsche **z** wordt steeds scherp uitgesproken en veelal ook **s** geschreven.
se, zie sij.
sê — zeggen (Infinitief, enz.). Zie **G.**
sk — steeds voor sch, waar in 't Nederlandsch de ch wordt uitgesproken.
so — zoo. **so's** — zooals.
sij, zie **N.**
T, zie **D.**
V — wordt òf verscherpt tot *f* en dan soms ook *f* geschreven, òf verzacht tot *w* en dan veelal *w* geschreven; dit laatste in den regel, als de *V* staat tusschen twee klinkers: *gawe, geblewe, lewe, geskrewe,* enz. = *gave, gebleven, leven, geschreven,* ook in woorden als *sterwe, verwe,* enz; of valt weg: *avond* (avend) wordt *a'end* (*aand*), *over*: *o'er* (*oor*) enz.; *geven*: *gee.*
ver (v'r) — voor; de *e* is toonloos, wordt ook *i* (vir) geschreven.
vlei (vallei) — laagte, waar in regentijd het water blijft staan.
W, zie **V.**
wat, ook in plaats van dat, die (betr. v. n.m).
Z, zie **S.**
(Deze lijst zal van tijd tot tijd worden aangevuld).

KERK EN SCHOOL.

De Vrijstaatsche Regeering is van plan, een wetsontwerp in-te-dienen, waarbij leerplicht wordt ingevoerd voor alle kinderen tusschen 7 en 16 jaar.

Het bekende oude kerkgebouw van de Ger. Kerk te Pretoria, gelegen tegenover het huis van Pres. Kruger, zal op last van den Kerkeraad worden gesloopt.

Tot plaatsvervangend hoofd van de Normaal-school (voor de opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen) te Bloemfontein is een Afrikaner benoemd, de heer J. Z. van Schalkwijk. In den Vrijstaat wordt op die wijze langzamerhand de geheele civiele dienst geafrikaniseerd.

Als gevolg van de vereeniging der Ned. Ger. Kerken der onderscheidene Zuid-Afrikaansche Staten, zullen de verschillende koloniale kerkelijke organen ook worden samengesmolten tot een algemeen kerkelijk blad *(De Kerkbode),* dat zal staan onder redactie van Ds. J. du Plessis.

De Kerkbode (Kaapstad) publiceert een rapport van Ds. A. L. Hofmeyr, die een rondreis gedaan heeft in Midden-Afrika. ZEerw. bericht, dat het Mohammedanisme daar sterk in aanhangers toeneemt. In het Mvera-district, binnen het zendingsgebied van de Ned. Herv. Kerk, bezitten de Mohammedanen een zestal centra. In het genoemde arbeidsveld wonen van 30,000 tot 40,000 belijders van den Islam.

De Kaapsche Universiteit.

In het begin van dit jaar heeft een conferentie plaats gevonden te Kaapstad, ten doel hebbende, een regeling te vinden om aan de Hollandsche en Engelsche talen gelijke rechten te verzekeren bij de Universiteits-examens. Vertegenwoordigd waren: de Kaapkolonie door Dr. Malan, de Vrijstaat door Gen. Hertzog en de Transvaal door den heer Gorges, een Engelsch ambtenaar, die evenwel door zijn departements-hoofd, Gen. Smuts, voorzien was van uitvoerige en bindende instructies. Het resultaat der conferentie is, naar *de Volkstem* mededeelt, bevredigend uitgevallen en zal, in den vorm van voorstellen, bij de eerstvolgende zitting van den Universiteitsraad worden ingediend.

Gen. Hertzog's beginsel.

„Opvoedkunde is geen allemans-wetenschap", schrijft *de Volkstem* naar aanleiding van den afloop der conferentie, die Gen. Hertzog heeft gehad met een aantal Engelsche bestrijders van zijn onderwijs-wet. „Ofschoon in de landen, waar de westersche beschaving overwegend is, aan de ouders zooveel mogelijk invloed wordt toegekend op de volksschool, wordt niettemin algemeen het beginsel erkend, dat al, wat behoort tot paedagogie, tot de practische leerplannen en onderrichts-methoden, behoort te worden overgelaten aan personen, die daarvan hun bedrijf of speciale studie hebben gemaakt. We kunnen derhalve goed verstaan, hoe Gen. Hertzog beslist geweigerd heeft om toe-te-geven aan het verlangen der vertegenwoordigers van de Engelsch-sprekende ouders in den Vrijstaat. Deze heeren willen aan de ouders de beslissing geven in-zake de taal, welke 't medium zou wezen op de door hun kinderen bezochte school. Nu is 't een wetenschappelijk vastgesteld feit, dat een kind meer ontvankelijk is voor onderricht, waarbij zijn geboorte-taal als voertuig gebruikt wordt, dan voor onderricht in een voor dat kind aangeleerde taal. Maar 't is eveneens een feit, dat vele ouders — uit onbekendheid met bovengenoemd paedagogisch axioma of om welke reden ook anders — een vreemde taal als medium zouden verlangen, indien hun daartoe de kans werd verleend. Gen. Hertzog heeft — onzes inziens terecht — het standpunt ingenomen, dat, ook wat medium van onderwijs betreft, de vakman, de professioneele paedagoog, meer gezag bezit dan menig ander. Gen. Hertzog streeft naar de allerbeste opvoeding der onder zijn verantwoordelijkheid geplaatste jonge Vrijstaters. En dat hij niet geluisterd heeft naar den raad der voorstanders van ouderlijke keus, bewijst, dat de Vrijstaatsche minister van onderwijs opvoedkunde stelt boven politiek. En hierin verdient hij den steun zijner landgenooten."

Te Bultfontein, in den Oranje Vrijstaat, is een weerlicht-ongeluk gebeurd, dat den dood ten gevolge had van den heer Le Roux, een boer aldaar, van diens rijpaard en een trekos. Hij was met een schotskar naar het land gegaan om tabaksplantjes, welke hij wilde verplanten, te halen. Zijn echtgenoote, ongerust geworden, daar hij tegen den avond nog niet thuis kwam, ging naar hem zoeken. Zij vond drie van de vier ossen nog voor het karretje staan, doch daarnaast lag het verschroeide lijk van haar man, van het rijpaard en van den vierden os.

PERSONALIA.

De heer Herbert Gladstone, Gouverneur-Generaal van Zuid-Afrika, is door den Koning van Engeland in den adelstand verheven

De heer O. van Oostrum te Pretoria komt voor op de lijst van geslaagden voor het „intermediate" examen van de Kaapsche Universiteit.

Op 29 Januari j.l. is op de plaats Westkopjes, nabij Pretoria, overleden de heer Pieter Eiso Bergsma, in den onderdom van 36 jaar.

Sir Hamilton Goold-Adams, Gouverneur van den Oranje Vrijstaat, heeft in het begin van deze maand zijn residentie en het land verlaten. De stedelijke bevolking heeft hem een feestelijk afscheid doen ten deel vallen.

De heer G. J. Otto, die langen tijd ijverig werkzaam was als secretaris van de Afrik.-Holl. Taalvereeniging, heeft om gezondheidsrederen die functie moeten verwisselen voor die van Penningmeester. Als secretaris wordt hij opgevolgd door Dr. W. M. L. Malherbe te Pretoria.

De heer G. A. A. Middelberg.

Op initiatief van het Bestuur der Nederlandsche Vereeniging te Pretoria werd op 8 Febr. j.l. den heer G. A. A. Middelberg een eeremaaltijd aangeboden. De regelingscommissie bestond uit de heeren Dr. P. Elias, Dr. F. V. Engelenburg en N. v. Malsen.

Ds. J. de Bruyn, van Wijnberg K. K., vroeger te Brandfort, O. V. S., is in den laatsten tijd lijdende aan een keel-aandoening. Zijn plan is, zoo hij zijne diensten geregeld kan krijgen, een reis naar Europa te ondernemen. Reeds heeft hij van zijn Kerkeraad het noodige verlof daartoe verkregen.

Ds. M. P. Loubser, reizend door Oost-Afrika om de daar wonende verspreide leden der Ned. Ger. Kerk te bezoeken, heeft een hevigen aanval van malaria te doorstaan gehad en werd een tijd lang verpleegd in het hospitaal te Nairobi, Britsch Oost-Afrika. ZEw. is echter thans weer geheel hersteld.

De heer E. Prins, onze landgenoot, die in den oorlog behoorde tot Gen. de Wet's getrouwste rapport-rijders en sedert den oorlog als vertaler was verbonden aan *De Vriend des Volks*, is in de zelfde qualiteit aangesteld in het Departement van Gen. Hertzog. Onze landgenoot, de heer F. Schuur, volgt den heer Prins aan het Bloemfonteinsche blad op.

De heer Thomas Hugo le Roux, geboortig van Worcester K.K., is aan de Universiteit te Leiden gepromoveerd tot doctor in de Nederlandsche letteren op een doorwrocht proefschrift, getiteld: *Beschrijvende klankleer van het Afrikaans.* Op dit voor de studie van het Afrikaansch zeer belangrijke werk komen wij bij gelegenheid uitvoerig terug.

Naar Kaapsche bladen berichten, zal de heer Graaff, thans minister zonder portefeuille in het Merriman-ministerie, worden benoemd tot administrateur van de Kaap-kolonie onder de Uniegrondwet. De heeren Sauer en Schreiner zouden worden benoemd tot leden van den Senaat, met de bijzondere opdracht, voor de belangen der gekleurde inboorlingen te waken. Deze verkiezing vindt plaats op 6 April a. s.

Generaal Piet Cronjé.

In het Potchefstroom-district, op de plaats Palmietfontein, aan de Boven-Schoonspruit, woont eenzaam met zijn echtgenoote Generaal Piet Cronjé. „Reeds van ver", aldus schrijft de Potchefstroomsche correspondent van *De Volkstem*, „ontwaart men het groote verdieping-gebouw en denkt daar de drukte van kinderstemmen te hooren. Niets daarvan echter. Stil en van de wereld afgezonderd wonen daar twee echtelieden, als ware hun dagtaak afgeloopen. De generaal ziet er nog wel kras en flink uit, maar is toch in omvang afgenomen. De tijd begint op hem te tellen. — De oude krijgsman schijnt grooten trek in „sport" gekregen te hebben, want er is sprake van, dat hij eerstdaags op een gelijksoortig bezoek naar Engeland gaat, als indertijd naar St. Louis, Vereenigde Staten. De onderhandelingen hebben echter alsnog tot geen definitieve overeenkomst geleid". — Laten wij hopen, voor de reputatie van den generaal en van het Transvaalsche volk, dat het bij onderhandelen blijven zal!

Van Hollanders en Vrijstaters.

Oud-President Reitz vindt in den laatsten tijd meer dan eens gelegenheid om voor een publiek van Afrikaners allerlei herinneringen uit oude tijden mede-te-deelen, welke, afgescheiden nog van de frissche manier, waarop zij worden voorgedragen, niet geringe cultuur-historische beteekenis hebben. Zoo vinden wij in de verslagen van zijn „causeries" ook menige anecdote, waarin Nederlanders een hoofd- of althans een voorname rol spelen. Enkele daarvan willen we hier weergeven:

De rauwe Hollander.

„Het ging soms moeilijk met de rechtspleging in verband met het geheel onopgevoede deel der schepsels (inboorlingen). Te Bethlehem (in het Noord-Oosten van den Oranje-Vrijstaat) hadden wij een jongen, nog eenigszins rauwen (niet-verafrikaanschten) Hollander als griffier. Deze las de acte van beschuldiging voor van een Hottentot, die wegens een of andere misdaad terecht stond. Zijn uitspraak was echt Hollandsch, en ook was de bewoording van de acte niet heel eenvoudig. Toen de griffier klaar gelezen had, vroeg de rechter (de heer Reitz) naar gewoonte: „wat pleit gij; schuldig?" — „Excuus meneer", zeide de beschuldigde, „maar ik kan nie Engels verstaan nie", en zoo was ik verplicht, hem platweg duidelijk te maken, wat de misdaad was, waarvan hij beschuldigd stond. Later heeft die griffier geleerd, zijn vizier wat lager te stellen".

Wijlen de heer Hamelberg.

„Iemand, die een voorname rol in de geschiedenis van den Vrijstaat in vroegere dagen speelde, was de heer Hamelberg, een Hollandsch advocaat. Hij was een zeer bekwaam pleitbezorger en heeft ook President Brand veel geholpen in de zware tijden, die het land moest doorstaan. Hij was ook lid van den Volksraad. Bij zekere gelegenheid, toen hij in den Raad een aanspraak hield, maakte hij (vergetende, dat hij op dat oogenblik niet voor een gerechtshof stond te pleiten) een of andere Latijnsche aanhaling. Dadelijk stond de heer Koos Venter, ook een welbekende figuur in het politieke leven, op, en verzocht den heer Hamelberg, toch zoo weinig mogelijk Engelsch te spreken".

Hamelbergsneus.

„Ter eere van een eenigszins prominent gedeelte van zijn gezicht is er nog een berg in Basoetoland, die Hamelbergsneus heet".

Snelle terugtocht.

„Eens vertrok de heer Hamelberg uit Bloemfontein wat laat in den namiddag, om naar de commando's aan de Caledon-

rivier (Basoetoland-grens) te gaan. Na omtrent een uur of twee gereisd te hebben, begon het donker te worden en hij moest maar laten uitspannen en in de kar slapen; daar echter de wind recht van voor was, gelastte hij zijn kleurling-koetsier, de kar om te draaien. Den volgenden morgen, nadat ingespannen was, wilde de kaffer weer de kar in de richting van Basoetoland omdraaien, maar zijn baas, die den omkeer, welke 's avonds te voren had plaats gevonden, vergeten was, gebood hem, rechtuit voort-te-gaan en de gehoorzame „jong" deed, wat hem geleerd werd, met het gevolg, dat tegen „brekfis" (breakfast — ontbijt) de heer Hamelberg tot zijn verbazing en teleurstelling zich weer thuis bevond. Hij was een knappe rechtsgeleerde maar een zwakke wegwijzer".

Houck — hoek.

„Een landgenoot van den heer Hamelberg, de heer Houck, kwam naar Bloemfontein, toen Pretorius (die geen Hollander-vriend was) nog president was, met het doel, een gouvernements-betrekking te krijgen. Hij liet vragen, wanneer de Staatspresident hem audiëntie kon verleenen. „Morgenochtend, om 5 uur", was het antwoord. Dit kwam den heer Houck wat vreemd voor. Hij ging echter op den bepaalden tijd behoorlijk en in deftigheid gekleed in zijn „kist-kleeren" (beste pak), bestaande uit een „klauw-hamer zwart manel" (lange jas met zwaluwstaart) witte das en handschoenen, en andere noodige deksels en versierselen. Toen hij binnen kwam, maakte de bezoeker heel wat buigingen, in 't volle besef van de voornaamheid van den persoon, tegenover wien hij stond, en den eerbied, dien hij moest betoonen.

Pretorius: Jij het nie zooveel komplementjes te maak nie. Ga maar zit en wat voor nasie is jij?

Houck: Een Hollander, meneer.

Pretorius: Das die slechste nasie onder die zon; en wat is jou naam?

Houck: Houck, meneer.

Pretorius: Hoek! Wel, dan zal ik jou maar hier achter in die dam (water-reservoir) gooi om te zien of daar nog vis in is".

GEMENGDE BERICHTEN.

Versproken.

Een Z. A. College-student had zijn examen afgelegd en werd klerk in zeker kantoor te Kaapstad.

„Mijnheer", zeide hij aan zijn patroon, op zekeren Woensdag-achtermiddag, toen studenten van *zijn* school met die van een ander instituut op het voetbalveld hun krachten zouden meten, „mijn grootmoeder is dood en nu wou ik vandaag nog graag naar de begrafeniswedstrijd...ik bedoel naar de voetbalplechtigheid...dat is...e...ik bedoel..."

En hij sloop zachtjes naar zijn lessenaar terug.

Aanpassings-vermogen of speculatie?

Bowesdorp is een nieuw klein dorpje in het Kaapsche Namakwaland. „Er wonen daar", schrijft Ds. Conradi in zijn boekje *Ondervindingen van een jonge predikant in Namakwaland*, „twee huisgezinnen: de huisvader van onze (N. G. Kerk) kostschool, die de zorg heeft over 35 kinderen, die in de oude pastorie gehuisvest zijn, en een Jood, die hier een bloeiende bezigheid (zaak) drijft. Deze Jood, Mozes Shur, dwingt me (op een reis verder de woestijn-steppe in) sardientjes, zalm, atjar en al wat al lekker smaken zal, in de kist te pakken. Hij wil geen betaling aannemen: „Meneer bid ver ons, en ons moet ver (voor) meneer sorre (zorgen)", is al wat hij zegt".

Toppunt van Flegma.

Mijnheer Harms, die niet „veel school heeft gehad", heeft een eenigen zoon in Rhodesia. Af-en-toe laat deze iets van zich hooren, maar dan schrijft hij zoo vreeselijk onduidelijk, dat noch boer Harms, noch diens vrouw het schrift kan ontcijferen. Na in langen tijd, die de moeder ongerust doet worden, dat haar jongen iets overkomen is, niets van zich te hebben laten hooren, brengt de postbode een brief. Vader neemt den brief zelf aan, brengt hem naar zijn vrouw en zegt: „Hier vrouw, hier heb jij een brief, en nu weten wij ten minste, dat hij niet dood is, want hij heeft zelf geschreven. Leg den brief maar in de kast bij de andere; Piet zal nu zoo lang niet meer wegblijven, dan kan hij ze ons zelf voorlezen".

Statistieken en Humoristen.

Bij 't invullen van de staten in verband met landbouw en veeteelt, uitgereikt door de Transvaalsche Regeering om geregeld en voortdurend op de hoogte te blijven van den stand van den landbouw binnen haar gebied, blijven niet allen ernstig. Een van de inwoners van het Rustenburg district heeft eenige antwoorden opgeschreven, die minder secuur dan geestig zijn. B.v. hoeveel boonen hebt gij gezaaid? — Een schoteltje vol.

Hoeveel gewonnen? — Hans C. z'n bokken hebben 't opgevreten.

Hoeveel paarden hebt gij? — Een.

Van welk ras? — Hengst. (Het paard was werkelijk van geen bepaald, maar veeleer van vele rassen).

Hoeveel koeien hebt gij? — Vijf.

Wanneer kalven zij? — Dat hangt ervan af.

Humpata. Uit Palanga wordt aan *de Volkstem* over de in Portugeesch West-Afrika wonende Boeren geschreven, dat onder hen opnieuw sterk de „trekgeest" woedt. „Sommigen willen Noord, de anderen Zuid. *En naar den Kongo zijn reeds eenige families vertrokken*, teneinde daar een beter bestaan te vinden.... Dus zijn er vele Boeren, die trachten hun gronden te verkoopen. Nu heeft de Gouverneur bekend gemaakt, dat geen verkoop van grond voor echt gehouden zal worden, dan die, van welke kaart en transport kan worden getoond. De Boeren echter hebben zulke kaarten en transporten niet in handen, en dit brengt de ontnuchtering." De Portugeesche Regeering schijnt echter heel gewillig om een-en-ander voor de treklustigen in orde te maken.

In het Hoog Gerechtshof te Johannesburg.

Een blanke (Australiër) werd door den Transvaalschen Hoofdrechter schuldig gevonden (de beschuldigde wenschte zich niet te verdedigen, zoodat geen uitspraak van de jurie noodig was) aan het vervalschen van een cheque van £ 10. Op de vraag van den Rechter, of hij iets mede-te-deelen had, hetwelk tot verzachting van straf zou kunnen leiden, antwoordde deze zoon van Australië, die reeds vier maal in Transvaal veroordeeld is: — „Ik ben in April l.l. uit de gevangenis ontslagen; mijn gezondheid laat niet toe, dwangarbeid te verrichten; „I have no chance in this country"; ik heb geen geld en geen vrienden; als ik hier in Transvaal blijf, zal ik wederom misdaden als deze, waarvoor ik thans terecht sta, begaan; ik verzoek naar Australië gedeporteerd te worden, want hier zal ik nooit een oppassend mensch worden; niemand kan in dit land oppassend worden." — De rechter veroordeelde den beklaagde tot een jaar dwangarbeid en deelde hem tevens mede, dat hij, indien hij daarna wederom veroordeeld zou worden, dan in termen van de nieuwe wet voor onbepaalden tijd achter slot en grendel gezet zou worden, tot tijd en wijle het zou blijken, dat hij een eerlijk man geworden is. — Zou 't echter voor de Afrikaners niet *voordeeliger* zijn, als dergelijke menschen naar 't land, waar zij thuis behooren, werden gedeporteerd?

Mercuur-Stoomdrukkerij J. H. de Bussy, Amsterdam.